

## **VUODEN 2025 TALOUSARVION JA VUOSIEN 2026–2027 TALOUSSUUNNITELMAN SEKÄ VUODEN 2024 OSAVUOSIKATSAUKSEN 31.8.2024 JA TOTEUMAENNUSTEEN LAADINTAOHJE**

### **Yleistä**

Virtain kaupungin tilinpäätös 2023 oli 1,7 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja 1,9 miljoonaa euroa positiivinen. Hyvään tulokseen vaikutti erityisesti talousarviota korkeampina toteutuneet toimintatuotot, verorahoitus sekä rahoitustuotot. Vuonna 2023 käyttötalouteen ei kohdistunut merkittäviä kertaluonteisia eriä. Yksi kohde purettiin, jonka toteutuneet purkukustannukset olivat noin 80 000 euroa. Verorahoitukseen puolestaan kohdistui merkittäviä kertaluonteisia eriä. Niin sanotun

verohännän positiivinen vaikutus vuoden 2023 verotuloihin oli noin 1,4 milj. euroa, joka aiheutui vuoden 2022 verotulojen tilityksistä vuoden 2023 puolella vanhoilla, korkeammilla veroprosenteilla ja jako-osuuksilla. Myös valtionosuuksiin sisältyy ”valtionosuushäntä”, joka aiheutui sotesiirtolaskelmien päivittämisestä loppuvuonna 2023 kuntien näkökulmasta heikommaksi kuin vuoden 2023 valtionosuuksia määriteltessä arvioitiin. Kuntaliiton arvion mukaan Virtain kaupungin osalta valtionosuushännän suuruus oli noin 0,981 milj. euroa.

Päätyneenä ja aikaisempina vuosina kertyneiden ylijäämien johdosta taloudellinen tila on edelleen hyvä vuonna 2024. Ylijäämäisen tilikauden johdosta tunnusluvut pysyivät edelleen hyvällä tasolla vuonna 2023. Vuonna 2023 investointitaso oli maltillinen ja tulo-rahoitus hyvällä tasolla, minkä johdosta lainaa ei ole tarvinnut nostaa. Lyhennysten johdosta lainapääoma onkin vuoden 2023 aikana alentunut ja asukaskohtainen lainamäärä on vuoden 2023 lopussa 2327 euroa/asukas (ed. vuosi 2 733 euroa/asukas). Kertyneen ylijäämän määrä asukasta kohden on yli maan keskiarvon. Vuoden 2024 talousarvioon sisältyy huomattavan paljon enemmän haasteita. Verorahoitus alenee erityisesti vuoden 2023 verohäntien poisjäämisen ja valtionosuuden takaisinperinnän johdosta.

Vuoden 2024 alkuperäinen talousarvio oli 13 363 euroa ylijäämäinen. Alkuvuonna myönnettyt lisämäärärahat, Virtain Jäähalli Oy:öön liittyvät alaskirjaukset, vuoden 2023 tehdyt valtionosuuspäätökset sekä talousarviota heikompi verotuloennuste heikentävät ennustetta koko vuoden tuloksesta ja tuloslaskelmaennuste on huhtikuun lopun tilanteessa 0,9 milj. euroa alijäämäinen.

### **Talousarvion raamin 2025 ja taloussuunnitelman 2026–2027 perusta**

Vuoden 2025 raamin pohjana on vuoden 2023 tilinpäätös sekä vuoden 2024 talousarvio ja taloussuunnitelma vuodelle 2025. Osavuosikatsauksen 4/2024 ennusteiden mukaan sekä valtionosuudet että verotulot olisivat toteutumassa talousarviota alhaisempina. Käyttötalous on tämän hetken ennusteiden mukaan kokonaisuutena toteutumassa muutetun talousarvion mukaisena, mutta menoihin liittyy kasvupaineita loppuvuodelle sekä kesäkuussa voimaan tulevien palkankorotusten, että Liedenpohjan uuden varhaiskasvatusyksikön perustamisen myötä. Tämän hetken arvioiden valossa vuosi 2024 olisi toteutumassa merkittävästi alijäämäisenä, kuten edellä on todettu.

Raamin verotulot ja valtionosuudet on arvioitu Kuntaliiton ja Valtiovarainministeriön kevään ennusteiden mukaisesti. Valtionosuus- ja verotuloennusteiden kehitystä seurataan ja raamia on tarkastettava mahdollisia muutoksia vastaavasti. Valtionosuuslaskelmat päivitetään seuraavan kerran syksyllä hallituksen budjettiriihen jälkeen.

Merkittävin muutos vuodelle 2025 on TE-palvelujen siirtyminen kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen. Virtain kaupunki on päättänyt olla mukana Tampereen työllisyysalueessa, joka vuoden 2025 alusta alkaen tuottaa palvelut yhteensä 16:sta Tampereen seudun kunnalle. Muutoksella on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kunnille. Uudistuksen on tarkoitus olla kuntien näkökulmasta kustannusneutraali, mutta tällä hetkellä näyttää, että Virtain kaupungin osalta kokonaisuus on noin -100 000 euroa negatiivinen. Muutos lisää käyttötalousmenoja arviolta 0,9 milj. euroa ja valtionosuustuloja 0,8 milj. euroa. Käyttötalouden raamin nettomeno on 1 643 584 euroa vuoden 2024 talousarviota korkeampi.

## Henkilöstömenot

Kunta-alan työehtosopimus kaudelle 1.5.2022 – 30.4.2025 on hyväksytty 8.6.2022 lisäksi maaliskuussa 2023 saatiin päätökseen sovintoesitysten mukainen perälautaratkaisu. Raamissa on varauduttu kustannustason nousuun ja varaus kattaa työehtosopimuksen vuoden 2025 palkankorotukset.

## Palkkojen ja lomarahojen budjetointi

Työehtosopimus tuo koko vuoden tasolla keskimäärin 0,60 %:n korotuksen vuonna 2025 verrattuna vuoden 2024 talousarvion palkkasummaan. Budjetoinnissa tulee huomioida työehtosopimuksen mukainen korotus. Budjetoinnin pohjana tulee olla palkkasummat vuoden 2024 korotusten jälkeen.

OVTES:n piiriin kuuluvien työntekijöiden palkkoja budjetoidessa tulee huomioida kiinnittää peruspalkkojen lisäksi siihen, että OVTES:n mukaiset lisät, kuten viikkoylitunnit, tulevat budjetissa arvioiduiksi.

Hallintokunnilla on lisäksi vakansseja, joille ei ole haettu tai myönnetty täyttölupaa. Näiden vaikutus tulee huomioida talousarvion valmistelussa menomäärärahaa vähentävinä tekijöinä.

## Työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen budjetointi

Vuoden 2025 lopulliset henkilösivukulut vahvistetaan vuoden 2024 lopulla. Talousarvion laadinnassa käytetyt arvot perustuvat Kevan budjetointiohjeisiin ja Kuntaliiton ennustemateriaaliin. Vuoden 2025 henkilösivukuluja laskettaessa tulee käyttää seuraavia prosentteja:

- Palkkaperusteinen eläkevakuutusmaksu 17,25 %
- Sairausvakuutusmaksu 1,73 %
- Työttömyysvakuutusmaksu 0,6 %
- Tapaturmavakuutus 1 %
- Tasausmaksua tulee budjetoida 3,32 % budjetoitavasta palkkasummasta. Virtain kaupungin arvioitu tasausmaksu vuodelle 2025 on yhteensä 398 329,92 euroa.

Huom. ProEconomicassa **tulee käyttää** sivukulujen osalta automaattista laskentaa palkkaperusteisten maksujen osalta. Rahatoimisto auttaa tarvittaessa sivukulujen laskennassa.

## Organisatoriset muutokset

Vuoden 2025 merkittävin muutos on TE-palvelujen siirtyminen kuntien vastuulle. Virtain kaupungin osalta tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työllisyyspalvelujen henkilöstö siirtyy Tampereen kaupungin palvelukseen. Tampereen kaupunki laskuttaa sopimuksen mukaan kunnilta maksuosuuden työllisyyspalveluista. Suunnitteilla on järjestelyjä liittyen sote- kiinteistöjen yhtiöittämiseen, Perinnekyllän hallinointiin sekä

asuinrakennusten siirtoon Kiinteistö Oy Virtain Vuokratalot Oy:lle. Näiden vaikutukset tulee huomioida talousarviossa aikataulun ja suunnitelmien valmistuessa.

### **Sopeuttamistoimenpiteet**

Talousarvioraami on merkittävästi alijäämäinen. Valtuusto on raamin hyväksyessään asettanut yhteensä 500 000 euron sopeuttamistavoitteen vuoteen 2027 mennessä, joka on jaettu osastoille ulkoisen raamin suhteessa. **Sopeuttamistavoite tulee huomioida jo vuoden 2025 talousarvion laadinnan yhteydessä ja osastojen tulee talousarvion 2025 hyväksymisen yhteydessä esittää aikataulutettu toimenpidesuunnitelma säästötavoitteen toteuttamisesta. Suunnitelmaa päivitetään jatkossa vuosittain.** Tässä tilanteessa menojen lisäyksiin raamiin verrattuna ei ole mahdollisuutta. Tämän lisäksi tulee yhtä jatkuvasti etsiä uusia toimintatapoja palvelujen tuottamiseen aiempaa taloudellisemmin.

### **Sisäiset veloitukset**

Vuoden 2024 tapaan raami on laadittu ainoastaan ulkoisten erien osalta. Käytännössä talousarviossa huomioidaan aikaisemman tavan mukaisesti myös sisäiset erät. Ainoastaan raamiin vertaaminen tapahtuu pelkästään ulkoisten erien osalta.

Kaupunginvaltuusto on talousarviossa 2014 määrittänyt, että sisäiset veloitukset on tehtävä nettohinnoin. Sisäiset veloitukset tarkistetaan ennen talousarvion 2024 laatimista. Laskentaperiaatteissa ei ole muutoksia vuoden 2024 talousarvion osalta. Sisäiset veloitukset tulee laskea mahdollisimman realististen arvioiden mukaan. Mikäli kustannustasossa tapahtuu olennaisia muutoksia talousarviovuoden aikana, tullaan sisäisiä veloituksia jatkossa oikaisemaan loppuvuodesta tarpeen mukaan joko hyvityksin tai lisäveloituksin. Oikaisuihin tulee olla selkeät perusteet.

Toimielinten tulee ilmoittaa sisäiset veloitukset myös toisille toimielimille viimeistään **31.8.2024**, jotta ne voidaan huomioida lautakuntien talousarvioehdotuksissa. Ne on budjetoitava (sisäisinä menoina ja tuloina) euron tarkkuudella ilmoitetun mukaisesti, eli toisen toimielimen tulona tulee näkyä eurolleen sama summa kuin toisella on vastaava meno.

### **Strategiaan perustuvien operatiivisten tavoitteiden ja seurantamittareiden asettaminen**

Vuoden 2025 talousarvion rakenne on sama kuin vuonna 2024. Kaupunkikonsernin strategia vuosille 2022 – 2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 13.12.2021. Talousarvion operatiiviset tavoitteet tulee asettaa voimassa olevan strategian pohjalta. **Tavoitteita ja mittareita määriteltäessä on kiinnitettävä huomioita siihen, että toteutumisen mittaaminen on mahdollisimman yksiselitteistä ja luotettavaa. Jokaista strategista tavoitetta kohden tulisi olla 1-2 tavoitetta/toimenpidettä.**

Tavoitteet ovat väline, jolla kaupunginvaltuusto ohjaa toimintaa. Ehdotuksen laatijat vastaavat siitä, että euromääräinen ehdotus ja tavoitteet vastaavat toisiaan.

### **Lautakunnan esitys vuoden 2025 talousarvioksi**

Lautakuntien tulee huolehtia siitä, että vuoden 2025 talousarvioehdotus lautakunnan alaisen toiminnan osalta on annettussa raamissa. Lautakunnan ehdotus sisältää sekä käyttötalouden että investoinnit.

Lautakunnan esityksen tulee sisältää taloudellisten tavoitteiden lisäksi operatiiviset tavoitteet sekä sanalliset perustelut talousarvion sisällöstä. Lautakunnan ehdotukseen tulee sisällyttää myös ehdotus talousarviossa esitettävistä yksikkökustannuksista tai suoritemääristä. Yksikkökustannusten ei tarvitse olla valmiiksi laskettuna vielä syyskuun käsittelyyn, mutta lopulliseen talousarvioon. Suoritemääriin perustuvien

tietojen osalta on huomioitava talousarvion ja tilinpäätöksen yhteys – talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutuminen tulee pystyä arvioimaan ja esittämään tilinpäätöksessä.

## Investoinnit

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt vuoden 2025 investointien raamiksi 7,2 miljoonaa euroa. Investointiraami sisältää tiedossa olevat hankkeet sekä normaalit ylläpitoinvestoinnit. Raamin ylittävistä investoinneista tulee esittää kustannusarviot ja tarkat perustelut investoinnin toteuttamistarpeesta sekä aikataulusta.

Lautakunnan tulee antaa investointiehdotuksensa vuodelle 2025 sekä arvio tulevista investoinneista vuosille 2026 ja 2027.

## Tytäryhtiöt ja liikelaitos Marttinen

Virtain Energia Oy:ltä edellytetään vähintään 20 000 euron positiivista tulosta.

Kiinteistö Oy Virtain Vuokratalolta edellytetään vuodelta 2025 vähintään nollatulosta ja 90 %:n vuokrausastetta.

Liikelaitos Marttiselta vähintään 0 euron tulosta.

Kiinteistö Oy Virtain Opiskelija-asuntolan osalta tavoitteena on edelleen etsiä ratkaisuja yhtiön talouden turvaamiseksi sote-kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoite huomioiden.

Virtain Elinvoimapaalvelut Oy:lle asetetaan tavoitteeksi uuden vastaanottohallin rakentamisen loppuunsaattaminen vuonna 2025.

Liikelaitos Marttisen on annettava investointiehdotus vuodelle 2025 sekä arvio tulevista investoinneista vuosille 2026 ja 2027.

## Osavuositarkastus 31.8.2024 ja toteumaennuste vuodelta 2024

Talousarvion 2024 toteuttaminen ennusteen mukaisesti edellyttää, että vuoden 2024 määrärahat riittävät sovittuun toimintaan ja tehdyt ennusteet verokertymistä ja valtionosuuksista toteutuvat.

Mikäli lautakunta tai johtokunta tekee esityksen määrärahan ylityksestä, on sen pyrittävä löytämään ylityspainetta vastaava vähennys toiselta lautakunnan alaiselta tulosalueelta.

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti hallintokuntien, johtokuntien ja tytäryhtiöiden tulee laatia osavuositarkastus 31.8.2024 tilanteesta sekä sen yhteydessä toteumaennuste ajalle 1-12/2024 siten, että toimitelmin on käsitelty raportin **27.9.2024** mennessä. Osavuositarkastuksen yhteydessä tulee kommentoida mahdolliset merkittävät poikkeamat talousarvioon verrattuna sekä kiinnittää erityistä huomiota loppuvuoden ennusteen laatimiseen. **Osavuositarkastuksen tulee sisältää sanallinen selvitys talouden toteumasta ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta sekä talousarviotavoitteisiin liittyvien riskiarvion päivittäminen.**

Toteumaennusteen yhteydessä tulee arvioida sisäisten veloitusten laskentapohjana olleiden kustannusten toteutumista sekä mahdollista sisäisten veloitusten oikaisutarvetta. Sisäisten veloitusten oikaisutarve lasketaan lopullisesti tilinpäätöksen yhteydessä. Laskelmat tehdään yhteistyössä talous- ja hallintojohtajan ja sisäiset kyseisessä tapauksessa veloitukset määrittelevän tahon kanssa.

## Konserniyhtiöt

Hallintosäännön 5 §:n 4. kohdan mukaan Kaupunginhallitus antaa valtuustolle osavuositarkastuksen yhteydessä tiedot yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja

taloudellisen aseman kehittymisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä. **Konserniyhtiöiden odotetaan siten toimittavan 27.9.2024 mennessä 31.8.2024 tilanteesta tuloslaskelman ja taseen sekä kaupungilta elokuussa toimitettavaan raportointipohjaan katsauksen alkuvuoden toiminnasta ja arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä.**

## Valmisteluaikataulu

Hallintokunnat laskevat ja esittävät talousarvion vuodelle 2025 sekä toimintatuotto- ja toimintamenoarviot sekä investointitarpeet taloussuunnitelmavuosille 2026 ja 2027 alla olevan aikataulun mukaisesti:

- Kaupunginhallituksen valmistelutyöryhmän valmistelukeskustelu **29.8. tai 4.9.2024** (liitteenä luonnos aikataulusta)
- Toimielimet käsittelevät talousarvioehdotuksen **syyskuun aikana**.  
Lautakunnan talousarvioehdotuksen tulee sisältää:
  - Strategiasta johdetut tavoitteet/toimenpiteet
  - Käyttötalous tulosalueittain
  - Käyttötalouden sanalliset perustelut
  - Ehdotus talousarvioon sisällytettävistä yksikkökustannuksista
  - Ehdotus investoinneista
  - Sopeuttamissuunnitelma
- Hallintokuntien raamin mukaiset talousarvioehdotukset on oltava syötettynä Pro Economica-ohjelmistoon lautakunnan esityksenä viimeistään **torstaina 3.10.2024**.
- Lautakuntien hyväksymät täydennetyt ehdotukset toimielimen talousarviokokonaisuudeksi tulee tallentaa Teams –työtilaan **torstaina 3.10.2024 mennessä**.
- Kaupunginvaltuuston **talousarvioseminaari 9. – 10.10.2024**
- Kaupunginhallitus käsittelee talousarvioehdotuksen **4.11.2024 (varapäivä tiistai 29.10.2024)**
- Kaupunginvaltuusto hyväksyy talousarvion **11.11.2024**.

Johtoryhmän Teams –työtilaan tallennetaan 31.8.2024 mennessä pohjat, joihin täydennetään tiedot lautakuntakäsittelyä varten.

Laadintaohjeen liitteessä 1 on esitetty talousarvion käyttötalouden ja investointien raami sekä alustava tuloslaskelma.

Virtain kaupunginhallitus

Henna Viitanen  
kaupunginjohtaja

Kaisa Jaatinen  
talous- ja hallintojohtaja

## Liitteet

- Liite 1. Talousarvion käyttötalouden ja investointien raami ja alustava tuloslaskelma
- Liite 2. Valmisteluryhmien alustava aikataulu